

petjellar-vos el raol perquè puga dingolendetjar --> (BDLC VIII, 163; x, 307). *Patgellada* 'falconada, desfalc' (BDLC x, 419). *Pagellador* men.: el *petjellador* és una espècie de mostassà o comissari de pesos i mesures en un doc. de 1782 (Hndz. Sanz, *Arch. Munic. de Alayor*, 241). *Pagelladura*.

1 Pronunciat *peçélla* he sentit el mot per l'Albufera valenciana parlant de la picada del *PAROT*, espècie de vespa grossa que neda i vola per l'estany, i «quan pica deixa la *pegella*» (Palmar, 1962). No sé si volia dir només la marca que deixa amb la picada, o el fibló amb què pica (que les abelles deixen en la picada); en tot cas d'una cosa pogué passar a l'altra. En la *e* de *pe-* hi deu haver alhora la influència de *petjada*, i ultracorrecció de la usual dissimilació valenciana *-e-é- > -a-é-* (tipus *Vicentet > -santet*).

PAGODA, 'temple asiàtic', del port. *pagode* 'ídol oriental', 'temple on el veneren', del dravídic *pagódi* —pròpiament nom de Cali, muller del déu índic *Çiva*—, que és el resultat de l'evolució del scr. *bhagavati* 'deessa' segons la fonètica de les llengües dravídiques. □ 1.ª doc.: Lab. 1840. El port. *pagode* es documenta des de 1516, i des d'aquesta llengua es transmeté a l'angl. *pagoda* [S. XVII], al fr. *pagode* [1553] etc. El mot, havent començat per significar 'deessa', prengué el sentit d'ídol, estàtua de la deessa', amb el qual el trobem en portuguès fins al S. XVII; i d'ídol passà a designar el temple on l'adoraven, acc. ja documentada en portuguès des del S. XVI. Dono bibliografia i més explicacions en l'article del *DCEC/DECH*.

Pagofigo, compromís entre *becafignes* i *papafigo* (variant de *papafigues*), compostos de *figa* i els verbs vulgars *papar* i *becar* 'menjar, picar' (terminació en part mossàrab).

Pagre, *pàguer*, *pàguera*, *paguerada*, *paguerotell*, V. *pagell* *Pagueta*, V. *paga* *Pagur*, *pagúrids*, V. *pàgina* *Paí*, sembla formació paral·lela a *paer*, *paible*, derivats de *pau* (*paible* és real, mal que en dubti *AlcM*: per ex. el registrà Sanelo, f° 2, com la forma antiga, en lloc del neologisme «apacible», i figura en *VidesR*, 154v1) *Paiada*, V. *pallada* (*PALLA*) *Paible*, *païda*, V. *pair* *Paidologia*, V. *pedagog* *Païdo*, *païdor*, *païdura*, V. *pair* *Paifart*, V. *pa* *Pailebot*, V. *pilot* *Pailer*: corregiu en *AlcM* «riu de la Llitera» en «Riu Llitterà» (cap relació amb el nom de la comarca occidental *Llivera*). Aquest *Roc Pailer* és alteració de *Roc Peirer* 'pedregós' (dissimilació) *Paimell*, V. *palmell* *Pàiment*, V. *paviment* i *pair* *Pàimentar*, V. *paviment* *Paina* 'caldereta de confitar', alteració del castellanisme *PAILA* (*DECH*), per influència del nom català correcte, *TANGI* del mateix recipient (*EntreDL* III, 127-128)

Painer, mot dubtós, sembla haver-se usat com a nom d'un peix a la costa rossellonesa, documentat només en l'*InvLC* (s. v. *cernia*) un cop en un doc. de 1418, acompanyant *cernia* (que deu ser variant del nom de

la xerna o nero): com que el nero és un peix gros que freqüenta les roques, és possible que aquest *painer* fos dissimilació de *peirer* derivat de *peira*, variant ross. de 'pedra' (ll. *PETRA*) que ha donat també el ross. *peirer* 'paleta, constructor' (difícilment d'un *PECTIN-ARIUS* < **peitner*, derivat de *PECTEN* 'petxina').

Paino, *paio*, V. *paó*

PAIO, **PAIA**, 'murri', 'persona llesta i vulgar', i en termes de llenguatge baix i groller, 'persona, subjecte, soci', pres del cast. vulgar i agitanat *payo*, *paya*, on començà per significar 'pagès, pagerol, rústic'; i, usat molt per gitanos i gent plebea, prengué el significat de 'persona massa llesta però ordinària': en castellà ve probablement del nom propi de persona gallec *Payo*, resultant en aquest llenguatge de la normal evolució fonètica del ll. *PELAGIUS*, cast. *Pelayo*, nom que essent d'allò més freqüent entre els rústics gallegs, fou pres en castellà com a símbol de l'home ordinari i groller, però garneu i dotat de murrieria. □ 1.ª doc.: c. 1880, *DAG*; 1903, F. de Querol; 1910, J. Vallmitjana, *La Xava*, 1910, en una frase netament caló, *BDC* VII, 49. Raono i documento la història del mot en castellà (on ja apareix com a terme de «germania» en el S. XVI) en el *DCEC/DECH*; vegeu aquí IV, en particular 444a10-26, 442a31-33.

En l'*AlcM* cal rectificar l'afirmació gratuïta que en català aparegui en el sentit de 'mancat de finesa i vivor' (és més aviat el contrari), per bé que aquesta acció hagi existit en certs medis castellans; i tampoc no es tracta, ni en català ni en castellà, de cap «contracció» sinó del manlleu de la forma normal gallega del nom propi, amb un sentit que es ressent de la rusticitat que atribueixen a la gent de les muntanyes gallegues. Emprat després per gitanos i gent de mala vida, el mot canvià de sentit a conseqüència de l'actitud d'aquesta gent envers el pagès garneu. Com a terme agitanat per a 'còmplice d'un traficant gitano': «—Ja veu —deya 'l còmplice (*payo* és la paraula tècnica), ja veu que no'n farà res» en Joan Segura (Sta. ColQ.), *A Estones Perdudes*, 99.

Païol, V. 'engrut de boll i farina', derivat de *palla* *Païpeix*, V. *pa*

PAIR, 'digerir' i (figuradament) 'suportar': mot típic del català, general en totes les seves èpoques i regions, i estrany a les llengües veïnes, però que reapareix a Itàlia, en les formes *païdre*, *païre* etc., no en la llengua cabdal, però sí, i des d'antic, en els dialectes de tot el país (llevat de les zones toscana i romana), tant en el Sud, com en el Nord, i al llarg de l'Adriàtic, i pertot amb el mateix significat que en català; menys en els Alps, on significa 'defecar, anar de cos'; origen obscur, però l'antiguitat del mot en les seves dues àrees separades no permet suposar que hagi passat de l'una a l'altra, sinó que ha de ser, en totes dues, una herència multiseular; no havent-hi res de semblant en llatí ni en les altres llengües ben conegudes que hi han influït, deu ser d'origen pre-romà; és ver-